

Risicobeoordeling — Rollen en verantwoordelijkheden

De bescherming van de veiligheid en de gezondheid van werknemers in Europa is gebaseerd op risicobeoordeling en risicobeheersing. Voor een effectieve risicobeoordeling op de werkplek moeten alle betrokkenen een goed inzicht hebben in de **juridische context, concepten, het proces van de inventarisatie en evaluatie van risico's** en de **rol die de belangrijkste actoren** die bij het proces betrokken zijn, moeten spelen ⁽¹⁾.

Juridische context

In de kaderrichtlijn van de EU ⁽²⁾ wordt benadrukt hoe belangrijk de rol van risicobeoordelingen is. Werkgevers hebben de algemene plicht om de veiligheid en gezondheid van hun werknemers in alle aspecten van het werk te garanderen. Dankzij risicobeoordelingen kunnen werkgevers de maatregelen treffen die nodig zijn om de veiligheid en de gezondheid van hun werknemers te beschermen. Deze maatregelen behelzen onder andere:

- beroepsgebonden risico's voorkomen;
- informatie en opleiding geven aan werknemers;
- zorgen voor de organisatie en de middelen om de noodzakelijke maatregelen uit te voeren.

De kaderrichtlijn is omgezet in nationale wetgeving. De lidstaten hebben echter het recht strengere voorwaarden te stellen om hun werknemers te beschermen (raadpleeg hiervoor de specifieke wetgeving van uw land) ⁽³⁾.

Wat is een risicobeoordeling?

Een risicobeoordeling is het proces waarbij een evaluatie wordt gemaakt van de gevaren op de werkvloer die een risico vormen voor de veiligheid of gezondheid van de werknemers. Het is een systematisch onderzoek, gericht op alle aspecten van het werk, waarbij naar de volgende punten wordt gekeken:

- welke zaken kunnen schade of letsel veroorzaken,

- kunnen gevaren worden weggenomen en, zo niet,
- welke preventieve en beschermende maatregelen zijn er getroffen of zouden moeten worden getroffen om de risico's te beperken?

Niet vergeten:

- een gevaar kan alles zijn wat letsel kan veroorzaken — het materiaal waarmee wordt gewerkt, het gereedschap, de werkmethode of handelswijze;
- een risico is de kans, groot of klein, dat iemand door een gevaar letsel kan oplopen.

Hoe wordt een risicobeoordeling uitgevoerd?

De hoofdbeginselen die tijdens het hele proces van risicobeoordeling ⁽⁴⁾ in het oog moeten worden gehouden, kunnen in een aantal stappen worden onderverdeeld.

Stap 1 — gevaren identificeren en nagaan wie risico loopt

Op zoek gaan naar zaken op de werkplek die letsel kunnen veroorzaken en nagaan welke werknemers mogelijk aan de gevaren worden blootgesteld.

Stap 2 — risico's evalueren en de prioriteit ervan vaststellen

Een inschatting maken van de gevonden risico's (de ernst ervan, de waarschijnlijkheid, enz.) en de prioriteit ervan vaststellen op grond van hoe belangrijk de risico's zijn. Het is essentieel dat prioriteiten worden gesteld in de werkzaamheden ter eliminering of beperking van risico's.

Stap 3 — voorzorgsmaatregelen bepalen

Passende maatregelen vaststellen om de risico's te elimineren of te beperken.

Stap 4 — maatregelen uitvoeren

De preventieve en beschermende maatregelen uitvoeren aan de hand van een prioriteitenplan (waarschijnlijk kunnen niet alle problemen onmiddellijk worden opgelost) en duidelijk stellen wie wat wanneer doet, wanneer een taak moet zijn afgerond en hoeveel geld er voor de uitvoering van de maatregelen is uitgetrokken.

Stap 5 — controleren en onderzoeken

De risicobeoordeling moet met enige regelmaat geëvalueerd worden om er zeker van te zijn dat ze actueel blijft. De risicobeoordeling moet worden herzien wanneer er belangrijke veranderingen optreden in de organisatie of naar aanleiding van de resultaten van een onderzoek naar een ongeval of „bijna-ongeval“ ⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ De inhoud van dit factsheet is gebaseerd op: *Handleiding voor de risicobeoordeling op het werk*, Luxemburg: Bureau voor officiële publicaties der Europese Gemeenschappen, 1996.

⁽²⁾ Richtlijn 89/391/EEG van de Raad van 12 juni 1989 betreffende de tenuitvoerlegging van maatregelen ter bevordering van de verbetering van de veiligheid en de gezondheid van de werknemers op het werk.

⁽³⁾ België: <http://www.werk.belgie.be/defaultTab.aspx?id=1954>; Nederland: <http://www.minszw.nl>, <http://www.arbeidsinspectie.nl>, <http://www.rie.nl/>, <http://www.tno.nl>.

⁽⁴⁾ Ook als het proces van risicobeoordeling in uw land uit meer of minder stappen bestaat of als een aantal van de vijf stappen afwijkt, moeten de hoofdbeginselen dezelfde zijn.

⁽⁵⁾ Een bijna-ongeval is een onvoorziene gebeurtenis die niet tot letsel, ziekte of schade heeft geleid maar er wel toe had kunnen leiden.

Wie doet wat?

De **werkgever** is verplicht om:

- de veiligheid en gezondheid van de werknemers in alle aspecten van het werk te garanderen;
- de risicobeoordeling te organiseren;
- de perso(o)n(en) te selecteren die de beoordeling moet(en) uitvoeren en ervoor te zorgen dat deze daartoe bekwaam is/zijn;
- de risico's te evalueren en beschermende maatregelen uit te voeren;
- de werknemers en hun vertegenwoordigers te raadplegen over de organisatie van de risicobeoordeling, evenals de personen die de beoordeling en de preventieve maatregelen uitvoeren;
- te beschikken over een evaluatie van de risico's;
- de beoordelingen te documenteren nadat de werknemers en/of hun vertegenwoordigers zijn geraadpleegd of zelfs bij dit werk zijn betrokken, en de documentatie aan hen beschikbaar te stellen;
- ervoor te zorgen dat alle betrokken personen op de hoogte worden gesteld van elk gevaar, van elk risico op letsel waaraan zij mogelijk zijn blootgesteld en van alle beschermende maatregelen die zijn getroffen om dergelijk letsel te voorkomen.

De persoon die de risicobeoordeling uitvoert

De werkgever bepaalt welke personen de risicobeoordelingen uitvoeren. Dit kunnen zijn:

- de werkgever;
- door de werkgever aangewezen werknemers;
- externe beoordelaars en diensten **indien** er op de werkplek geen bekwaam personeel voorhanden is.

De personen die door de werkgever zijn aangewezen om de risicobeoordelingen uit te voeren, moeten daartoe bekwaam zijn. Meestal is het niet nodig dat zij deskundigen zijn op het gebied van veiligheid en gezondheid, maar ze moeten hun bekwaamheid aantonen door blijk te geven van:

- 1) inzicht in de algemene aanpak van risicobeoordelingen;
- 2) de vaardigheid om dit toe te passen op de werkplek en binnen de vereiste taak. Dit kan inhouden:
 - a) het vaststellen van problemen op het gebied van veiligheid en gezondheid;
 - b) het beoordelen van de noodzaak om maatregelen te treffen en het vaststellen van de prioriteiten hierin;
 - c) het aangeven welke mogelijkheden voorhanden zijn om risico's weg te nemen of te beperken en wat het relatieve nut hiervan is;
 - d) het beoordelen van de effectiviteit ervan;
 - e) het bevorderen en communiceren van verbeteringen en goede praktijken in verband met veiligheid en gezondheid;
- 3) het vermogen om situaties aan te wijzen waarvan zij zonder hulp het risico niet goed kunnen beoordelen en advies te geven over de eventuele noodzaak om verdere ondersteuning in te roepen.

Werknemers en hun vertegenwoordigers

Werknemers en/of hun vertegenwoordigers hebben het recht/de plicht om:

- geraadpleegd te worden over de afspraken omtrent de organisatie van de risicobeoordeling en de aanstelling van degenen die deze taak uitvoeren;
- mee te werken aan de risicobeoordeling;
- hun toezichthouders of werkgevers te waarschuwen voor zaken die zij als een risico ervaren;
- melding te maken van veranderingen op de werkplek;

- op de hoogte te worden gesteld van de risico's voor hun veiligheid en gezondheid en van de maatregelen die nodig zijn om deze risico's te elimineren of te beperken;
- de werkgever te verzoeken om passende maatregelen te treffen en voorstellen in te dienen om gevaren zo veel mogelijk te beperken en het gevaar bij de bron weg te nemen;
- mee te werken met de werkgever om voor een veilige werkomgeving te zorgen;
- door de werkgever te worden geraadpleegd bij het documenteren van de beoordelingen.

Contractanten/leveranciers

Wanneer werknemers van verschillende ondernemingen op dezelfde werkplek werken, kan het nodig zijn dat de beoordelaars van elke werkgever informatie uitwisselen over de risico's en de maatregelen die nodig zijn om deze risico's aan te pakken.

Bronnen voor risicobeoordeling

Er zijn veel bronnen beschikbaar om ondernemingen te helpen bij het uitvoeren van risicobeoordelingen. De keuze van de methode zal afhangen van de omstandigheden op de werkplek, bijvoorbeeld het aantal werknemers, het type werkzaamheden en gereedschap, de specifieke kenmerken van de werkplek en specifieke risico's.

Meer informatie over bronnen voor risicobeoordeling kunt u vinden op: <http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>.

Participatieve risicobeoordeling

Risicobeoordelingen mogen niet door de werkgever of zijn vertegenwoordiger alleen worden uitgevoerd. Werknemers of hun vertegenwoordigers moeten erbij betrokken worden. Werknemers moeten worden geraadpleegd als onderdeel van het beoordelingsproces zelf en moeten op de hoogte worden gesteld van de bereikte conclusies en van de te nemen voorzorgsmaatregelen.

Coördinatie tussen werkgevers

Houd bij het uitvoeren van risicobeoordelingen altijd rekening met de mogelijke aanwezigheid op de werkplek van werknemers van andere bedrijven (bv. schoonmakers, medewerkers van particuliere beveiligingsdiensten, onderhoudspersoneel) of van andere derden (bv. cliënten, bezoekers, „voorbijgangers“). Niet alleen moeten zij worden beschouwd als personen die mogelijk risico's lopen, maar er moet ook worden nagegaan of hun aanwezigheid nieuwe risico's op de werkplek oplevert.

Risicobeoordelingen laten uitvoeren door externe dienstverleners

Ongeacht wie de risicobeoordeling uitvoert — zelfs als dit een externe dienstverlener is — de eindverantwoordelijkheid voor die beoordeling ligt bij de werkgever.

Meer informatie

Deze factsheet werd samengesteld ter ondersteuning van de Europese campagne van 2008/2009 over risicobeoordeling. De andere factsheets uit deze reeks en meer informatie over risicobeoordeling kunt u vinden op <http://osha.europa.eu/topics/riskassessment>. Deze pagina's worden regelmatig aangepast en herzien.

Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk

Gran Vía, 33, E-48009 Bilbao

Tel. (+ 34) 94 479 43 60, fax (+ 34) 94 479 43 83

Correo electrónico: information@osha.europa.eu

© Europees Agentschap voor veiligheid en gezondheid op het werk. Overneming met bronvermelding toegestaan. *Printed in Belgium, 2008*

